

Lech Krzyżanowski

Polsko-Egipski Zespół Konserwacji Zabytków Islamu

Ochrona Zabytków 26/1 (100), 69-70

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Redakcja „Ochrony Zabytków” zwraca się tą drogą do wszystkich placówek naukowych, konserwatorskich i muzealnych o powiadamianie nas o organizowaniu konferencji, sympozjów, seminariów i zebrań poświęconych problematyce konserwatorskiej i ochrony zabytków. Ułatwi to redakcji zamieszczanie na bieżąco informacji o wydarzeniach konserwatorskich.

Redakcja

POLSKO-EGIPSKI ZESPÓŁ KONSERWACJI ZABYTEKÓW ISLAMU

W dniu 24 kwietnia 1972 r. zostało podpisane porozumienie o powołaniu Polsko-Egipskiego Zespołu Konserwacji Zabytków Islamu. Ze strony egipskiej sygnatariuszami są przedstawiciele Departamentu Starożytności, stronę polską reprezentują: Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego i Zarządu PP Pracowni Konserwacji Zabytków. Powołanie Zespołu jest wyrazem obustronnie zgłaszanych intencji i praktyczną realizacją jednego z punktów umowy o współpracy kulturalnej, zawartej między rządami Egiptu i Polski.

Dobre wyniki uzyskane w trakcie prac badawczych i konserwatorskich realizowanych przez misję PKZ w Deir el Bahari przekonały egipski Departament Starożytności o kwalifikacjach polskich konserwatorów. Z kolei pięcioletni okres pracy w Egipcie pozwolił naszym specjalistom poznać sztukę Islamu w stopniu uzasadniającym możliwość podjęcia prac badawczych, dokumentacyjnych i konserwatorskich. Zespół działa w ramach Stacji Archeologii Śródziemnomorskiej UW kierowanej przez prof. dr Kazimierza Michałowskiego. Kierownikiem jest mgr inż. arch. Andrzej Misiorowski, a w skład Zespołu wchodzi ponadto dwóch architektów, także delegowanych przez PKZ, oraz egipski personel pomocniczy (kreślarze). W zależności od bieżących potrzeb skład Zespołu będzie ulegał zmianom.

Pierwszym zadaniem jest przygotowanie inwentaryzacji, dokumentacji naukowo-histerycznej, projektu konserwacji i odbudowy zabytkowego kompleksu „Amir Kebir-Kurkumas” w Kairze. Kompleks składa się z meczetu, mauzoleum, budynku klasztorowego i rezydencjonalnego zbudowanego u schyłku XV w. dla emira Kurkumasa Wielkiego. Jest to pomnik działalności jednego z najwybitniejszych książąt mameluckich; wśród egipskich zabytków architektury Islamu stanowi wyjątkowo cenny obiekt. Pobudowany niegdyś w dzielnicy rezydencji i ogrodów dziś znajduje się w centrum tak zwanego Cmentarza Kalifów, wielkiej nekropoli będącej jedną z pierwszoplanowych atrakcji turystycznych Kairu. Całość wzniesiona z wapienia pochodzącego z lokalnych kamieniołomów płaskowyżu Mokkatam, z którego korzystano również przy budowie piramid. Od połowy XVIII w. ustała opieka nad budynkami, które z czasem uległy dewastacji (dachy, stropy, klatki schodowe, częściowo ściany, korona murów). Po zatwierdzeniu projektu architektonicznego, co nastąpi w r. 1973, rozpoczną się prace budowlane realizowane przez przedsiębiorstwo egipskie pod autorskim nadzorem polskich architektów.

Rozpoczęcie pracy Zespołu, drugiej z kolei stałej misji zagranicznej PKZ otwiera interesujące, szerokie perspektywy dla obydwu stron. Obecność konserwatorów polskich pozwoli egipskiemu Departamentowi Starożytności podjąć działalność w zakresie ochrony zabytków Islamu, dziedziny nie będącej do tej pory przedmiotem większego zainteresowania. Nasi architekci podejmą w przyszłości inne prace dokumentacyjne i nadzory autorskie w zakresie wykonawstwa prac budowlano-konserwatorskich dotyczących zabytków Islamu. Można oczekiwać, że nowo powstała misja rozwinię się zgodnie z intencjami obu stron. Działalność ta stworzy polskim konser-

watorom architektury możliwość rozwiązywania nowych problemów teoretycznych i praktycznych. Kraje arabskie oczekują na współpracę specjalistów w zakresie konserwacji zabytków; fakt ten był brany pod uwagę w przygotowywaniu założeń Polsko-Egipskiego Zespołu Konserwacji Zabytków Islamu.

Lech Krzyżanowski

„MIKROKLIMAT W MUZEUM” — KONFERENCJA, RZESZÓW, 21 SIERPNIĄ 1972

Zapewnienie należytych warunków dla przechowywania zbiorów sztuki, stworzenie odpowiedniego mikroklimatu w pomieszczeniach muzealnych jest stałym tematem licznych konferencji konserwatorskich na świecie. Zagadnienie to również szeroko było omawiane w r. 1972 na ogólnopolskiej konferencji konserwatorów muzealnych w Toruniu¹.

Podobny problem — a mianowicie: nadmierne zawilgocenie pomieszczeń wystawowych muzeum w Rzeszowie, mieszczących się na parterze zabytkowego budynku oraz wytwarzanie się w tych pomieszczeniach niewłaściwego mikroklimatu na skutek braku należytej wymiany powietrza — stanowił temat konferencji, która odbyła się 21 sierpnia 1972 r. w Rzeszowie, a jej uczestnikami byli pracownicy muzealni i konserwatorzy z terenu województwa rzeszowskiego. Otwarcia konferencji dokonał dr F. Błoński, dyrektor Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, a jej prowadzenie objął mgr W. Dziurawiec, kierownik Pracowni Konserwatorskiej.

Mgr W. Dziurawiec na podstawie obserwowanych w okresie kilku lat zapisów termohigrograficznych, przedstawił stan zawilgocenia budynku muzealnego. Nadmierne zawilgocenie pomieszczeń (95%) w sezonie letnim r. 1972 jest zjawiskiem nietypowym, powstałym prawdopodobnie wskutek długotrwałego, nie kontrolowanego wietrzenia w porze najmniej właściwej, tj. w maju. Budynek wysuszony zimą (centralne ogrzewanie) wchłonął nadmierną ilość wilgoci. Dodatkową jej ilość wprowadzono wskutek wietrzenia wewnątrz w czasie upałów w godzinach popołudniowych, gdy lato było upalne i deszczowe.

Okazało się, że tego rodzaju problemy istnieją nie tylko w muzeum rzeszowskim, ale i w innych placówkach muzealnych, które mieszczą się w budynkach posiadających centralne ogrzewanie. Bardzo istotne były uwagi uczestników konferencji na temat utrzymania w salach wystawowych i w magazynach możliwie stałego mikroklimatu, stanowiącego ważny element profilaktyki konserwatorskiej w przechowywaniu zbiorów. Konserwatorzy z Muzeum Okręgowego w Rzeszowie od lat przestrzegają tej zasady, wychodząc z założenia, że zmienne warunki klimatyczne wpływają ujemnie na stan zabytków. Niejednokrotnie pomieszczenia wystawowe muszą być wietrzone ze względu na ogromny przepływ zwiedzających, jak np. na Zamku w Łańcucie (wycieczka co 3 minuty), ale konserwatorzy tej placówki mają pełne ręce roboty przy zabezpieczaniu i konserwowaniu eksponatów.

Odczytana w czasie spotkania *Instrukcja* w sprawie wietrzenia muzeum, opracowana dla muzeum rzeszowskiego, stała się punktem wyjścia do szerokiej dyskusji.

Po wyjaśnieniu, że kryzys zawilgocenia pomieszczeń wystawowych muzeum w Rzeszowie minął wraz z upałami skonstatowano, iż obniżenie temperatury powietrza na zewnątrz budynku pozwala na otwieranie i wietrzenie sal, co powoduje jednocześnie ich osuszanie bez szkody dla eksponatów. Zawsze jednak wietrzenie powinno być kontrolowane i odbywać się wyłącznie wtedy, gdy temperatura na zewnątrz budynku jest zbliżona do temperatury panującej w jego wnętrzu. W instrukcji podane zostały szkody, jakie wynikają z gwałtownych zmian temperatury w pomieszczeniach muzealnych. Zawarto w niej także wyjaśnienie, jak niewłaściwie wpływa na wilgot-

¹ B. Bielawski, *Kurs szkoleniowy dla konserwatorów pracujących w muzeach*, „Ochrona Zabytków”, XXV (1972) nr 3, s. 235.